

Ózd Város Önkormányzatának

Gazdaságfejlesztési Stratégiája

2014. március

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	1
1. Vezetői összefoglaló.....	2
2. A helyi gazdaságfejlesztési stratégia célja.....	4
3. Helyzetértékelés – Társadalmi- és Gazdasági mutatók	4
3.1. Ózd Város bemutatása.....	5
3.2. Demográfiai jellemzők	5
3.3. Foglalkoztatási jellemzők.....	7
3.4. Gazdasági jellemzők	10
3.5. Az Önkormányzat működésének jellemzői.....	13
4. Helyi gazdaságfejlesztési stratégia.....	14
4.1. Stratégiai célok	16
4.2. Gazdaságélénkítési tervek és eszközök.....	17
5. Nyilvánosság biztosítása – Partnerség kialakítása	24
Statisztikai fogalmak.....	26

1. Vezetői összefoglaló

A Bükk hegység, a Mátra, a Gömör-Szepesi érchegység között lévő dombvidék völgyeiben megbúvó bányászati és kohászati múltjára méltán büszke Ózd a rendszerváltás hajnaláig dinamikusan fejlődő város volt. Ózd és térsége gazdasági fejlődésének katalizátorát a nehézipar jelentette, a térségre természeti adottságai miatt a mezőgazdasági tevékenység kevésbé volt jellemző. A '80-as évektől az országban végbemenő gazdasági szerkezetváltás, a nehézipar leépülése Ózdot és a térségét is érzékenyen érintette. A '90-es évek elejétől Ózdra folyamatosan jellemző az alacsony gazdasági versenyképesség és a magas munkanélküliségi ráta annak ellenére, hogy a város vezetése a helyi gazdaság fejlesztését, a munkahelyteremtést kiemelt feladatának tekinti.

Ózd Város Önkormányzata által elfogadott komplex városfejlesztési programok, valamint ezek mentén megvalósult városfejlesztési beruházások jelentős mértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a városba új befektetők települjenek be és helyi vállalkozások jöjjenek létre. A városfejlesztési programok között külön is ki kell emelni a 2010-2011. évben megalkotott Rombauer Tervet, mely a város és térsége fejlesztési céljait foglalja össze, magába foglalva a helyi versenyképesség javításának, a munkahelyteremtésnek és a helyi gazdaság fejlesztésének lehetséges irányait, mely ma is aktuális és élő feladata az Önkormányzatnak.

Ózd Város Önkormányzatának a helyi gazdasági életben eddig is meghatározó szerepe volt azzal, hogy kialakította a beruházásokhoz szükséges helyi alpinfrastruktúrát, a városrendezési tervének megalkotásával és beruházásaival formálta a városképet, a közszolgáltatások szervezésével és a településüzemeltetési feladatokkal biztosította a város működőképességét.

A város vezetése azonban felismerte azt, hogy a helyi gazdasági életnek nem csak szereplőjének, hanem szervezőjének és katalizátorának is lennie kell, ezért újrapozícionálta szerepét és mindannak érdekében, hogy a város gazdasági erejét növelje és a helyi gazdasági életet élénkítse helyi gazdaságfejlesztési stratégia és helyi gazdaságfejlesztési program kidolgozásáról döntött.

Az Önkormányzat annak érdekében, hogy széles körű együttműködés eredményeként kerüljenek meghatározásra a stratégiai célok és tervek, a helyi vállalkozói szektor képviselőit, az általa alapított költségvetési szervek és saját tulajdonú gazdasági társaságainak vezetői mellett a városban működő és helyi közszolgáltatást nyújtó szervezetek képviselőit is bevonta. Az első lépésként elkészülő helyi gazdaságfejlesztési stratégia így fontos pillérét képezi az Önkormányzat helyi gazdaságélénkítési cselekvési programjának.

A helyi gazdaságélénkítési cselekvési program másik pillérét a helyi gazdasági élet szereplőinek bevonásával kidolgozásra kerülő helyi gazdaságfejlesztési program fogja jelenteni, melyben a gazdaságfejlesztési stratégiai célok megvalósítását szolgáló programok kerülnek kidolgozásra figyelemmel az Európa 2020 stratégiai dokumentumban megfogalmazott célkitűzésekre és az Európai Unió 2014-2020-as költségvetési időszakában lehívható operatív programokhoz kapcsolódó pályázati keretek összhangjára.

Az Önkormányzat helyi gazdaságélénkítési cselekvési programjának harmadik pillérét a helyi gazdasági élet szereplői és az Önkormányzat közti partnerségi kapcsolatok széles körű erősítése és élénkítése jelenti, melynek alapjai már megvannak, mutatja ezt a közös gondolkodásra nyitottság

a stratégiakészítés során. Az együttműködés erősítése érdekében az Önkormányzat partnerségi fórumokon kívánja ismertetni a megfogalmazott célkitűzéseit és terveit annak érdekében, hogy közös gondolkodásra és cselekvésre ösztönözze a helyi gazdasági élet szereplőit, és előmozdítsa a helyi vállalkozókkal és civil szektorral történő együttműködést a város gazdasági versenyképességének növelése, és a város élhetőségének megőrzése érdekében.

Az Önkormányzat a helyi gazdaságfejlesztés során a természeti környezetre és helyi adottságokra valamint a hagyományokra építkezve, de új irányvonalak mentén, a helyi gazdaság fejlesztése és gazdasági potencia növelése érdekében célként tűzi ki, hogy:

- Formálja és fejleszti a városképet, szervezi és ösztönzi a közösségi terek hatékony kihasználását, támogatja a helyi közösségfejlesztést, hogy Ózd, ne csak lakhelyünk, hanem otthonunk is legyen;
- A helyi vállalkozói szektor fejlődése érdekében vonzó befektetői környezetet alakít ki, felméri, segíti, támogatja és érdekeit képviseli a helyi vállalkozásoknak, hogy mind a hagyományokra mind az innovációra épülő gazdasági szektorok versenyképesek legyenek.
- Ösztönzi és támogatja a város szellemi tőkéjének gyarapodását, a versenyképes szaktudás letelepedését, hogy Ózd a tudás és tehetség pártfogója legyen.

Az Önkormányzat terve szerint a stratégiai dokumentumokban megfogalmazott célokat és terveket a partnerségi program keretében meghirdetésre kerülő helyi fórumokon megfogalmazásra kerülő innovatív javaslatokkal tovább kívánja fejleszteni annak érdekében, hogy széles körű társadalmi egyetértésen alapuljon az új gazdaságélénkítési cselekvési programja.

2. A helyi gazdaságfejlesztési stratégia célja

Ózd Város Önkormányzatának a helyi gazdasági életben mindig is meghatározó szerepe volt. Az Önkormányzat által elfogadott komplex városfejlesztési programok, valamint ezek mentén megvalósult városfejlesztési beruházások jelentős mértékben hozzájárultak ahhoz, hogy kiépüljön a beruházásokhoz szükséges helyi alpinfrastruktúra, ezáltal a városba új befektetők települjenek be és helyi vállalkozások jöjjenek létre. A városrendezési tervének megalkotásával és beruházásaival az Önkormányzat formálta a városképet, a közszolgáltatások szervezésével és a településüzemeltetési feladatok ellátásával biztosította a város működőképességét. A helyi gazdasági életben való részvétel mellett a helyi gazdaság fejlesztése a város versenyképességének javítása, a munkahelyteremtés élő feladata volt az Önkormányzatnak.

A város vezetése azonban felismerte azt, hogy a helyi gazdasági életnek nem csak szereplőjének, hanem szervezőjének és katalizátorának is lennie kell, ezért újrapozicionálta szerepét és célul tűzte ki, hogy a város gazdasági erejét növelje és a helyi gazdasági életet élénkítse, együttműködve és figyelembe véve a helyi gazdasági élet minden szereplőjének igényét, és az új szemlélet jegyében helyi gazdaságfejlesztési stratégia és helyi gazdaságfejlesztési program kidolgozásáról döntött.

A város bemutatása és a helyi társadalmi és gazdasági helyzetértékelés alapján a negatív jellemzők ellensúlyozására és helyi értékeinek bevonásával meghatározásra kerülnek az Önkormányzat új gazdaságfejlesztési stratégiai céljai, és azok megvalósítását szolgáló tervek és eszközök. A helyi gazdaságfejlesztés céljainak megvalósítását széles körű nyilvánossággal és partnerségi program megvalósításával kívánja az Önkormányzat biztosítani a hosszú távú és hatékony együttműködés elvei mentén.

A helyi gazdaságfejlesztés célja, hogy a város lakosságának életminősége javuljon, vonzó befektetői környezet mellett új munkahelyek jöjjenek létre, és Ózd városa újra a fejlődős útjára lépjen.

3. Helyzetértékelés – Társadalmi- és Gazdasági mutatók

Ózd város társadalmi és gazdasági jellemzőinek elemzése során a város bemutatása mellett a népesség, a munkanélküliek és azok iskolai végzettségének alakulását, valamint a gazdasági szervezetek statisztikai jellemzőit vesszük számba, valamint az önkormányzat gazdasági mutatói is elemzésre kerülnek. A helyzetértékeléshez az Országos Településfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TEIR) adatbázisában rendelkezésre álló 2008. - 2012. évi adatokat vesszük alapul, mivel a helyi gazdaságfejlesztési stratégia készítésének időpontjában a 2013. évi összesített statisztikai adatok nem állnak rendelkezésre. A statisztikai adatszolgáltatások közül, mint a lakónépesség nemzetiségi hovatartozása, a lakónépesség iskolai végzettsége, valamint a gazdasági szektorok szerinti foglalkoztatotti adatokról csak népszámlálási adatok állnak rendelkezésre, így azokat a két utolsó népszámlálás 2001. és 2011. évek viszonylatában mutatjuk be. Az egyes statisztikai jellemzők adatforrásaira külön-külön is hivatkozunk, valamint külön statisztikai fogalomtárban határozzuk meg az adatmerítés és statisztikai jellemző generálásának szabályát.

3.1. Ózd Város bemutatása

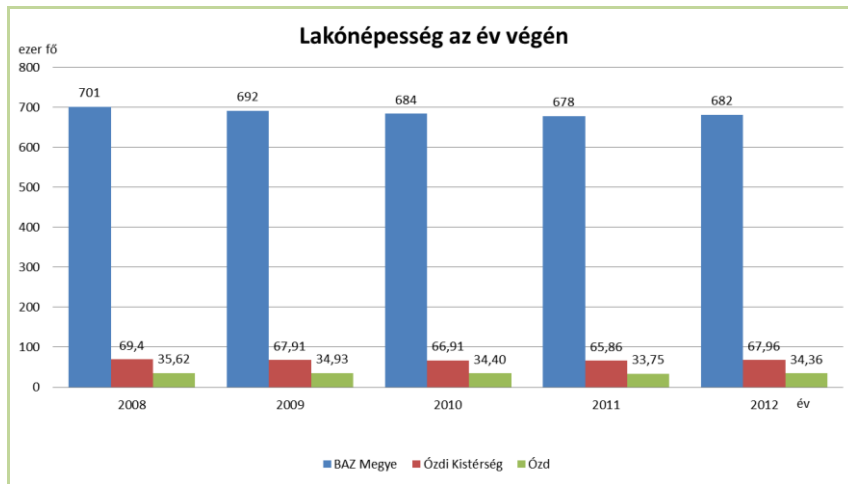
Ózd az ország Észak-keleti részén, az Észak-magyarországi régióban, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található – a magyar-szlovák országhatár közelében –, a Bükk hegység, a Mátra, a Gömör-Szepesi érc-hegység között lévő dombvidéken, a Sajó folyóba torkolló Hangony patak és Ózd patak találkozásánál terül el. Ózd kistérségi központ is, ebből fakadóan sok funkciót ellátó város. Ózd Budapesttől 160 kilométerre, a három észak-magyarországi megyeszékhelytől (Miskolc, Eger, Salgótarján) pedig közel azonos távolságra, mindössze 60 kilométerre fekszik. Közúton és vasúton egyaránt megközelíthető, a fővárossal összekötő útból 60 kilométer autópálya, 100 kilométer főút. A megyeszékhelyről a 26-os számú főközlekedési útvonal biztosítja az egyik kapcsolatot, illetve Heves megye irányába a 25-ös számú főközlekedési út. A térség közvetlen autópálya kapcsolattal nem rendelkezik. Ózd közelében, a várostól 12 kilométerre húzódik Szlovákia határa, de könnyen elérhető a lengyel és ukrán határ is.

A mai Ózd három nagyobb község egyesülésével jött létre, e települések Ózd, Sajóvárkony és Bolyok. Az Ózdot alkotó települések a középkorban még nehéz körülmények között élő kis mezőgazdasági községek voltak, és Borsod- és Gömör-Vármegyéhez tartoztak. Ezen települések életében jelentős változást hozott a reformkorban megkezdődött iparfejlesztés, a vasúti hálózat kiépítése. A település 1949-ben kapott városi rangot, lakóinak száma ekkor 24 830 fő volt. A Ózd az 1970-es évekre már egy 48 ezer lakosú közigazgatási egységgé vált, jelentős nehézipari központként tartották nyilván, a gyárban ekkor több mint 13 ezren dolgoztak. A lakosságszám növekedésével egészen az 1980-as évekig együtt bővült a lakossági igényeket kiszolgáló intézményhálózat és gyarapodott a városban a lakásállomány is. Az 1990-es évek elején bekövetkező gazdasági visszaesés az észak-magyarországi ipari városokat érintette leginkább, rövid időn belül több mint 10 000 ember vált munkanélkülivé. A város ipari kultúrájára alapozva, de új iparágazatok meghonosításában bízva kereste a kibontakozás útját. Az Önkormányzat az intézményhálózatával és a közösségi szolgáltatást végző cégeivel együtt a legnagyobb foglalkoztatóvá lépett elő, és az egészségügyben, a szociális intézményekben, az óvodai nevelésben és a kulturális ágazatban, valamint a közösségi szolgáltatásban és a közigazgatásban alkalmazottak száma az önkormányzati feladatellátás struktúrájának átalakítása után megközelítőleg 800 fő. Mára több, korunk gazdálkodási körülményeihez magas fokon alkalmazkodó nagy- és középvállalkozás honosodott meg. Ózdon napjainkban a műszer és elektronikai ipar fejlődése figyelhető meg.

3.2. Demográfiai jellemzők

Ózd bemutatásánál már felvillantottuk, hogy a település lakosságszáma, az ipari tevékenység fejlődésével együtt a '70-es évek végig dinamikusan fejlődött, majd a kohászat és bányászat, mint a település húzó gazdasági ágazatának leépülésével és a térségre jellemző gazdasági recesszióval együtt a '80-as évektől folyamatosan csökkent. 2012. év végén Ózd lakónépessége már csak 34.361 fő volt. A lakónépesség csökkenése nem csak Ózdra, hanem az Ózdi kistérségre (kistérség), mely a vizsgált időszakban 29 települést foglalt magába és Borsod-Abaúj-Zemplén megyére (megye) is jellemző.

1. ábra

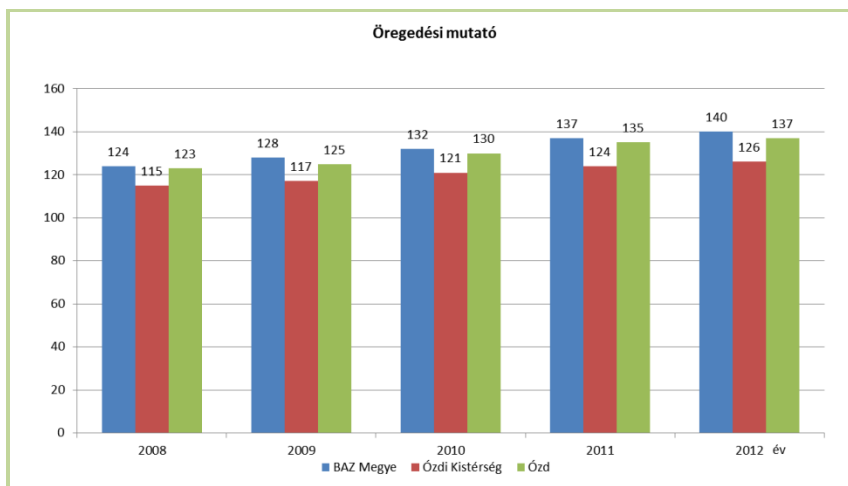

Forrás: TEIR, T-Star, TEIR megyei tervezést támogató alkalmazás

A lakónépesség csökkenését két tényező befolyásolja negatív irányba, egyrészt az öregedési mutató, másrészt a belföldi vándorlások mutatószáma.

Az állandó népesség számát negatív irányba mozdítatja elő, hogy Ózdon igen magas az öregedési mutató, azaz kevesebb fiatal (0-14 év) él a városban, mint időskorú (60 év felett). A lakónépesség előregedése azonban nem csak Ózdra, hanem a kistérségre és a megyére is jellemző, de országos szinten is általános ez a tendencia. Az előregedő társadalom csökkenti a város gazdasági aktivitását, és egyre nagyobb terhet ró a szociális ellátó rendszerre, ahová az Önkormányzatnak nagyobb forrásokat kell allokálnia. A lakónépesség öregedési mutatójának megfordítása érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a családok a városban maradjanak, gyermeket vállaljanak növelve és fiatalítva ezzel a lakónépességet.

2. ábra

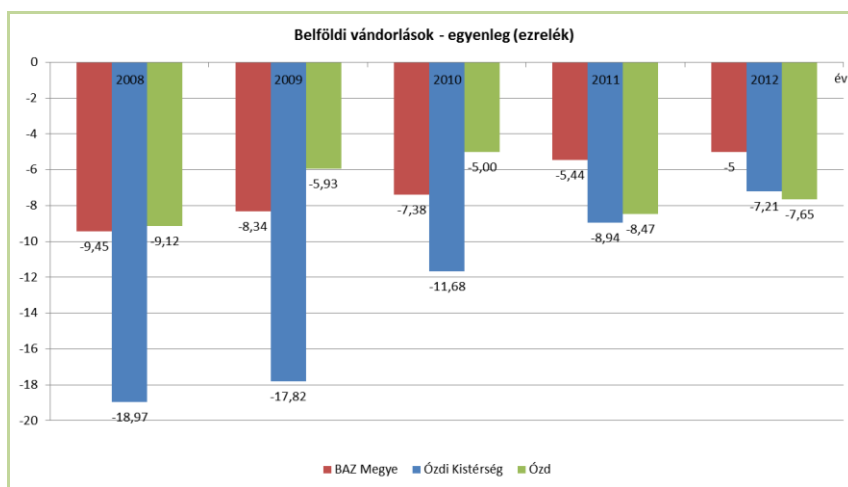

Forrás: TEIR, T-Star, TEIR megyei tervezést támogató alkalmazás

A lakónépesség csökkenésének másik negatívan befolyásoló tényezője, hogy Ózdon folyamatosan növekszik az elvándorlások száma, mely a munkalehetőségek hiányára a lakosság által vélelmezett várható életminőség romlására vezethető vissza. Az elvándorlás a kistérségre és

a megyére egyaránt jellemző, bár ezen mutatók az elmúlt években csökkenő tendenciát mutatnak.

3. ábra

Forrás: TEIR, T-Star, TEIR megyei tervezést támogató alkalmazás

Annak érdekében, hogy a belföldi vándorlási egyenleg javuljon, azaz az elvándorlások száma csökkenjen, vonzó jövőképet kell kialakítani, melyhez a gazdaságélénkítés a munkahelymegőrzéssel és új munkahelyek létesítésével közvetlenül is hozzájárulhat.

A demográfiai mutatók elemzésénél nem lehet kikerülni a lakónépességben belül a roma lakosság kérdéskörét. A lakosság saját nemzetiségi hovatartozásáról önkéntes alapon a népszámláláskor nyilatkozik, mely alapján 2001-ben Ózdon 2258 fő vallotta magát a cigány (romani beás, stb együttesen) kisebbséghez (ma már roma nemzetiség a helyes megnevezés) tartozónak a 38 405 fős lakónépességből, míg 2011. évi népszámláláskor 3793 fő vallotta magát a cigány kisebbséghez tartozónak a 34 481 fős lakónépességből. Az Önkormányzat által 2013. évben elfogadott Helyi Esélyegyenlőségi Programban a város lakosságának roma nemzetiséghez tartozóinak számát azonban ettől jóval magasabb arányban valószínűsíti. A népszámlálási adatok alapján tíz év alatt a város lakónépességének 10,2 %-os csökkenése mellett a cigány kisebbséghez tartozók száma 67,9 %-kal emelkedett. A város megítélésében a növekvő roma lakosság aránya negatívan hat, ezért az Önkormányzatnak a város pozitív megítélésének elősegítésében aktívan közre kell működnie.

A demográfiai mutatók együttes vizsgálatából megállapítható, hogy az elmúlt 5 évben a negatív trendek voltak a jellemzőek, ezért a város vezetésének a lakosság megtartása, az elvándorlások megakadályozása kiemelt feladata kell, hogy legyen.

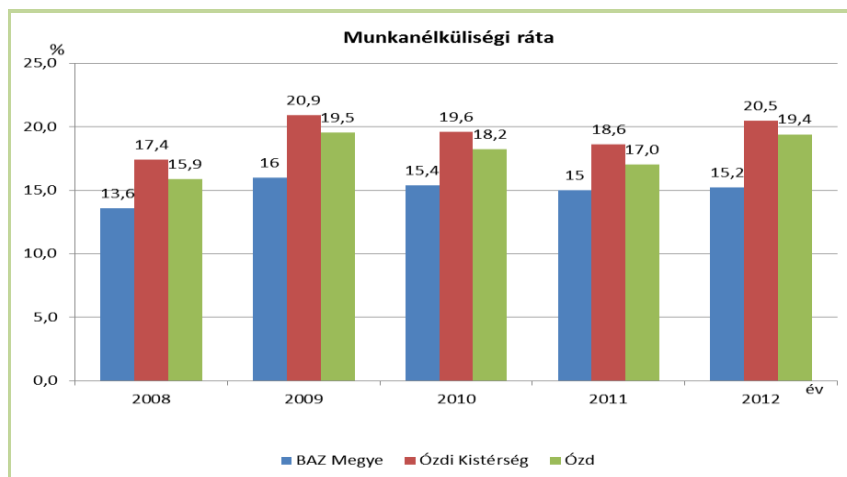
3.3. Foglalkoztatási jellemzők

Ózd és a kistérség negatív demográfiai jellemzői mellett nagy probléma a munkanélküliség is. A munkaképes korú lakosság túlnyomó részét a kohászat és a bányászat, illetve az ezen iparágakhoz kapcsolódó gazdasági ágazatokban foglalkoztatták a '80-as évek végéig. Mivel a bányászat a térségben szinte teljesen megszűnt, a kohászati jellegű tevékenység pedig

drasztikusan visszaesett egy igen jelentős szabad munkaerőtöbblet keletkezett. Az ipari létesítmények létszámléptése, a bányák bezárása a térség gazdaságában nagy megrázkódtatást okozott, és a térségre jellemző gazdasági szerkezet változás negatív hatásait a mai napig nem sikerült teljesen ellensúlyozni. Ez eredményezi a kistérség magas munkanélküliségi rátáját, a foglalkoztatottak rendkívül alacsony arányát. Ezt a helyzetet tovább fokozta az elmúlt évek gazdasági válsága, melynek következtében az elbocsátások hatására a munkanélküliek száma folyamatosan meghaladja az országos átlagot.

Ózdon és a kistérségben, ahogyan a megyében is a munkanélküliségi ráta szinte folyamatosan emelkedett 2008. és 2012. év között. A megyében a munkanélküliségi ráta, mely a regisztrált álláskeresők arányát mutatja a 15 – 59 éves munkavállalás szempontjából aktív korosztálynak tekintettek számához viszonyítva, 2008. évről 2012. évre 13,6%-ról 15,2 %-ra emelkedett, míg ezen mutatók a kistérségben 17,4 %-ról 20,5 %-ra, míg Ózdon 15,9 %-ról 19,4 %-ra kúszott fel. A negatív demográfiai mutatókat és a munkanélküliségi ráta emelkedését is figyelembe véve megállapítható, hogy az elmúlt években a kistérség és így Ózd lakosságának életminőségében jelentős javulás nem tapasztalható.

4. ábra

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal, TEIR megyei tervezést támogató alkalmazás

Az aktív korú nem foglalkoztatott munkaképes korú lakosság elhelyezkedési esélyeit tovább nehezíti, hogy igen magas az alacsony iskolai végzettségűek száma, népszámlálási adatokból látható, hogy a 15. év feletti lakosság csaknem felének nincs szakképzettsége, bár ez a mutató az elmúlt 10 évben jelentősen javult, mely figyelemre méltó.

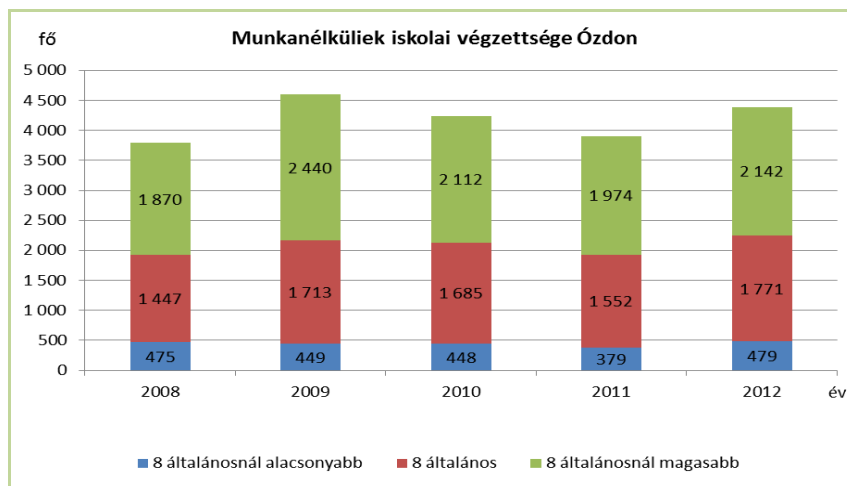
1. tábla: Ózd városában az alacsony iskolai végzettségű aktív korú munkavállalók aránya

Év	15 éves és idősebb lakosság száma összesen			15-X éves legalább általános iskolát végzettek száma			általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők 15-x évesek száma					
	összesen	nő	férfi	összesen	nő	férfi	Összesen		nő		férfi	
	fő	fő	fő	fő	fő	fő	fő	%	fő	%	fő	%
2001	30 959	16 840	14 119	26 842	14 074	12 768	4 117	13,3%	2 766	16,4%	1 351	9,6%
2011	28 562	15 513	13 049	26 428	14 099	12 329	2 134	7,5%	1 414	9,1%	720	5,5%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal; Népszámlálási adatok

Az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező álláskeresőkre jellemző, hogy egyben tartós munkanélküliek is, mivel a szakképzettség hiánya jelentősen csökkenti a munkavállalási esélyeiket. Ezen munkavállalói réteg visszaintegrálása a munka világába képzés nélkül szinte lehetetlen, mely azonban nagy szakmai kihívást jelent a felnőttképzés számára, mivel az alacsonyan képzett emberek alapkompenciáikat gyorsabban elvesztik, és a szakképzésben, átképzésben is hátránnyal indulnak.

5. ábra

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A foglalkoztatási mutatók javítása és a gazdaságélénkítés összekapcsolódó fogalmak, ahogyan a piacképes szakképzés és a munkavállalás is. Általánosan elfogadott tény, hogy a munkavállalási esélyeket a szakképzés egyértelműen növeli. Az alacsony iskolai végzettségű aktív korú munkavállalói lakosság visszaintegrálása a munka világába pedig nem képzelhető el a szakképzés, felnőttképzés nélkül.

Az alacsony iskolai végzettségű aktív korú nem foglalkoztatottak munkavállalási lehetőségei Ózdon szinte teljes egészében kimerülnek azzal, hogy közfoglalkoztatási programokban vehetnek részt, mely programokban mind az Önkormányzat, mind intézményei és saját tulajdonú gazdasági társaságai is aktívan részt vesznek. Közfoglalkoztatás keretében éves szinten közel 1,5 ezer munkanélkülinek biztosítanak rövidebb hosszabb időre munkalehetőséget. A

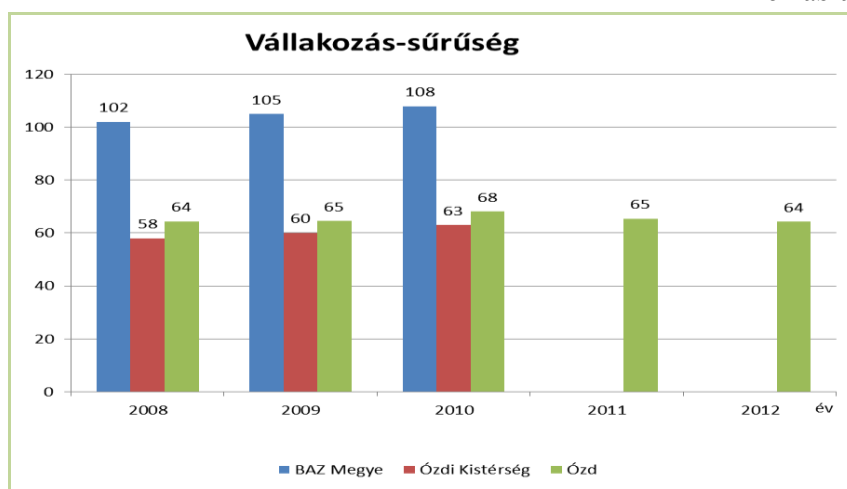
hagyományos közfoglalkoztatási programok mellett 2011. évtől a start mintaprogramok megvalósításában is aktív szerepet vállal az Önkormányzat. Kiemelkedő eredményeket értek el az energia-ültetvények telepítésében, az erdőgazdálkodás és növénytermesztés területén is, amellett, hogy a közfoglalkoztatottak részt vesznek a településtudásügyi feladatok ellátásában is, valamint az önkormányzati intézmények működési tevékenységét is segítik, és az intézményi felújításokba is bekapcsolódnak.

3.4. Gazdasági jellemzők

A történelmi múltban a térség lakossága elsősorban erdőgazdálkodásból és állattenyésztésből élt, földművelésre csak a Sajó völgyében és az enyhébb domboldalakon volt lehetőség. Az iparosítás 1847-ben vette kezdetét a Hangony völgyében az ózdi gyár megépítésével. A Borsodnádasdi Lemezgyár és a környező szénbányák megnyitásával jött létre az ózdi iparvidék. A '80-as évek végén végbement gazdasági szektor átalakulásának negatív hatásai még ma is érződnek, ahogyan a demográfiai és foglalkoztatási mutatók is bizonyítják.

Az ipari szektor leépülése utáni két évtizedet az útkeresés, új vállalkozási formák meghonosítása és a gazdasági kapcsolatok kiépítése jellemezte mind a kistérségben, mind Ózd városában is. Ózd gazdasági jellemzői között első sorban azt kell megállapítani, hogy alacsony a vállalkozás-sűrűség, azaz az ezer lakosra jutó vállalkozások száma. A vállalkozási aktivitás a megyei átlag 60-65%-a. Ha a vállalkozás-sűrűség mutatóinak adatait a demográfiai adatok csökkenő tendenciájának relációjában vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy a vállalkozási hajlandóság az elmúlt években nem emelkedett Ózd városában.

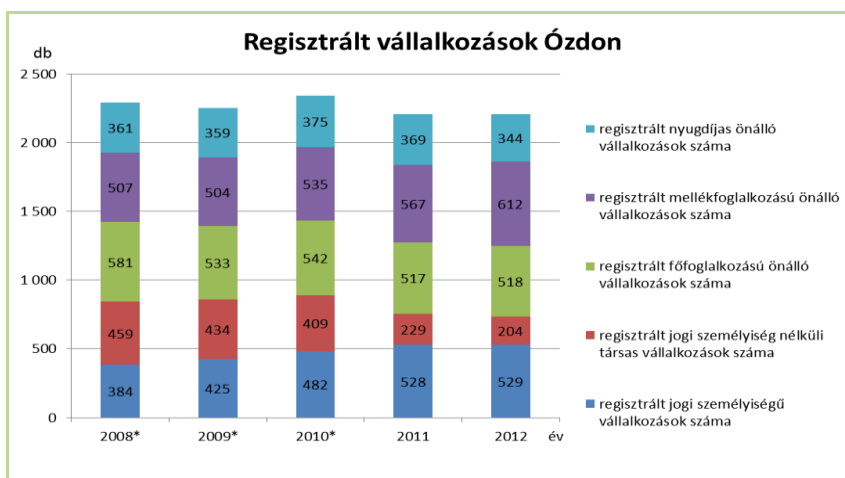
6. ábra

Forrás: TEIR, T-Star, TEIR megyei tervezést támogató alkalmazás; 2010-2011. évben térségi összesített adat még nem áll rendelkezésre

Az Ózdon székhellyel, vagy telephellyel rendelkező regisztrált gazdasági szervezetek számának vizsgálatakor csökkenő tendencia állapítható meg. A vizsgált időszakban 5 év alatt 3,7 %-kal csökkent a városban székhellyel vagy telephellyel regisztrált vállalkozások száma.

7. ábra

Forrás: TeIR *Gt. kötelezése alapján egyes gazdasági társasoknak át kellett alakulni, gazdálkodási formájukon módosítani; adat tartama: a regisztrált gazdasági vállalkozások átalakulásra kötelezett és megszűnő gazdálkodási formákkal együtt értendők.

A társas vállalkozások és az önálló vállalkozások aránya 1/3 - 2/3 arányban oszlik meg. A társas vállalkozások jogi személyiségű és jogi személyiség nélküli formái közötti arányeltolódást főként a szakágazati jogszabályok változásaiból adódó gazdasági társasági formák változása okozta a vizsgált időszakban. Az önálló vállalkozások között pedig az őstermelői igazolvánnyal rendelkező magánszemélyek is megjelennek a statisztikai adatokban, akik száma a kötelező regisztráció alapján 2009. és 2012. év között 144-ről 190-re emelkedett.

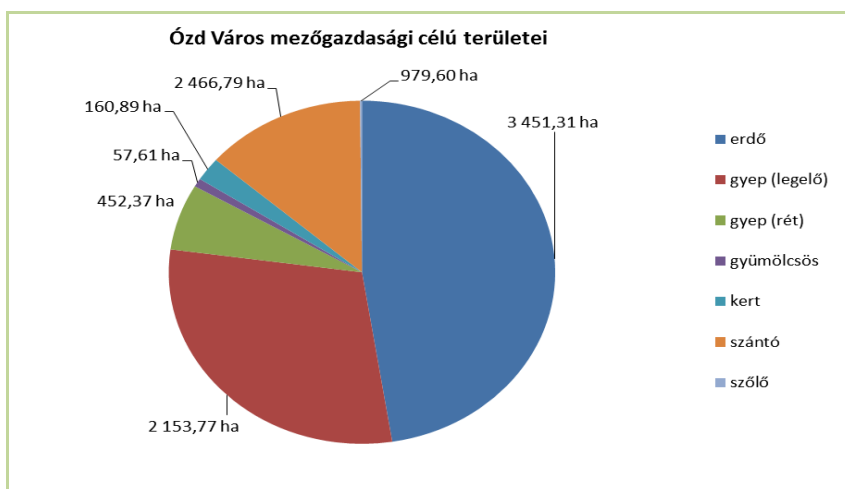
A térség gazdaságának átalakulása a foglalkoztatási szerkezeten is megfigyelhető. Az erre vonatkozó adatokat a népszámlálások alkalmával rögzítik a statisztikai adatgyűjtések. Az 1990-es népszámlálás adatai szerint a kistérségben az aktív keresők 5,1%-a a mezőgazdaságban, 62,8%-a az ipar és építőipar területén, míg a 32,1%-a a szolgáltatások területén dolgozott. Ezzel szemben a 2001-es népszámlálási adatok szerint – tehát 10 évvel később – a foglalkoztatottak aránya jelentősen eltolódott a szolgáltató szektor felé. A mezőgazdaságban már csak 1,9%-ot foglalkoztattak, az iparban és építőiparban 44,1%-ot, míg a szolgáltatási szektorban 54%-ot. Ózdon a térséggel megegyező adatokat mutatnak a 2001-es népszámlálási adatok, a mezőgazdaságban 0,8%, az iparban és építőiparban 44,1%, míg a szolgáltatási szektorban 55,1% a foglalkoztatottak aránya. A 2011. évi népszámlálási adatok alapján Ózdon a gazdasági szektor szerinti foglalkoztatási mutatókban a mezőgazdaság és szolgáltató szektor felé történt pozitív irányba eltolódás az előbbiben az aktív keresők 3,2 %-a, a másodikban az aktív keresők 60,2 %-a dolgozik, míg az ipari és építőipari szektorban tovább csökkent a foglalkoztatottak aránya, már csak 36,6 %. A kistérségi adatok összesítése még nem áll rendelkezésre, azonban jelentős eltérés nem várható Ózd adataihoz képest az előzetes becslések alapján.

A gazdasági szektorok között az ipar és építőiparban foglalkoztatottak részesedésének csökkenését a már leírt bányászati és kohászati tevékenység valamint ezekhez kapcsolódó iparágak térségi szintű visszafejlődése határozzák meg. Az iparon belül a két húzó ágazat szinte teljes megszűnése mellett az ágazaton belüli foglalkoztatottak arányát pozitívan befolyásolta, hogy Ózdon telepedett le két elektronikai cég is a General Electric és Johnson Electric, melyek

ma már a kistérség két legnagyobb foglalkoztatójának számítanak. A mezőgazdasági szektorban foglalkoztatottak alacsony aránya Ózd és térsége gazdasági múltjára, valamint a rendelkezésre álló természeti erőforrások mennyiségére és minőségére vezethető vissza. A térségben a klasszikus mezőgazdasági növények termesztése az alacsony termékenységű talaj miatt nem versenyképes, a földek aranykorona-értéke többségében alacsony. Ózd és térségének lakossága alapvetően ipari tevékenységgel foglalkozott eddig is, a mezőgazdasági tevékenység csak kiegészítő, inkább háztáji jellegű tevékenység volt, ezért a lakosoknak nem áll rendelkezésre a megfelelő tárgyi feltétel a mezőgazdasági tevékenység folytatásához és megfelelő szaktudással sem rendelkeznek jelenleg ahhoz, hogy önerőből áttérjenek a mezőgazdasági szektorba.

A mezőgazdasági tevékenységet legyen annak bármely ága a természeti erőforrások jelentősen befolyásolják, melyet alátámaszt az is, hogy Ózd domborzati viszonyaihoz igazodóan a mezőgazdasági hasznosítású földterületeken vezető szerepet tölt be az erdőgazdálkodás. A gazdasági szervezetek túlnyomó részt erdőműveléssel, fakitermeléssel foglalkoznak, míg a szántóföldi művelést, kalászosok termesztését főként egyéni vállalkozások végzik, illetve azokhoz kapcsolódóan állattartást folytatnak, de az állattartás sem jelentős. A térségre jellemző mezőgazdasági tevékenység jellemzőit Ózd város közigazgatási területén található mezőgazdasági célú földterületek művelési ágának arányai is igazolnak.

8. ábra

Forrás: http://www.takarnet.hu/pls/tknet/hivatalok_p.kozseg_adat?kozsegkod=1867

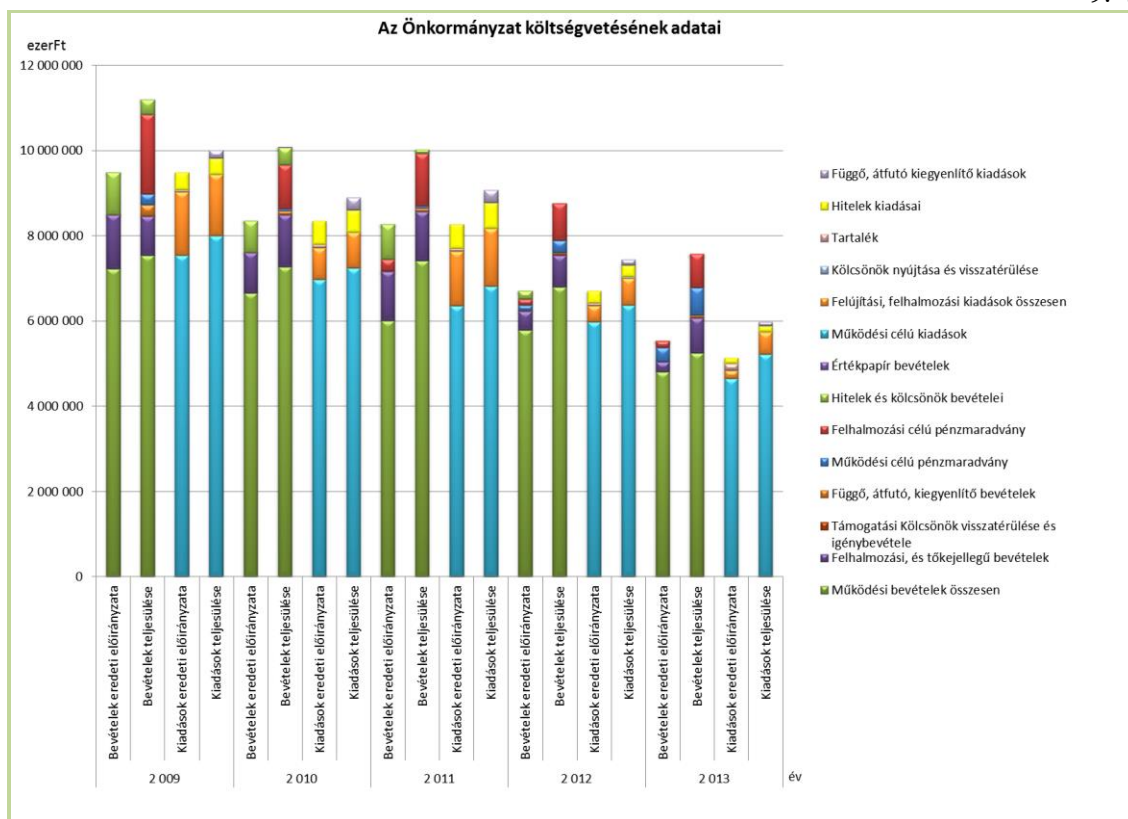
A gazdaság szolgáltató szektorában a legnagyobb arányú az eltolódás a foglalkoztatotti mutatók alapján, melyhez jelentősen hozzájárult, hogy Ózdon az elmúlt években megjelentek a nagyobb kereskedelmi szolgáltatók, mint a Lidl, a Tesco, vagy az InterSpar. Ezek nemcsak a térség kereskedelmi ellátását javították jelentősen, hanem külföldi vásárlókat is vonzanak. A szolgáltató szektoron belül a turizmus Ózdon és a kistérségében igen alacsony szintet mutat, azonban az Ózdon folyó kulturális és turisztikai jellegű beruházások, mint az Ózdi Gyártörténeti Emlékpark és Éléménykomplexum kialakítása alapot adhatnak a turizmusfejlesztéshez.

3.5. Az Önkormányzat működésének jellemzői

Ózd Város Önkormányzata a sarkalatos törvényekben és a szakágazati jogszabályokban meghatározott kötelező és önként vállalt feladatait a Képviselőtestület, az általa alapított költségvetési szervei, saját tulajdonú gazdasági társaságai, valamint önkormányzati társulásban való részvétel útján látja el. Jelenleg az Önkormányzat 11 költségvetési szervet tart fenn 5 saját tulajdonú gazdasági társasága működik és két önkormányzati társulásnak tagja. Az intézményhálózaton keresztül az Önkormányzat széles körben lát el humán-közszolgáltatási feladatokat, településüzemeltetési feladatokat és biztosítja az önkormányzati igazgatási feladatok ellátását. Az Önkormányzat a hatékonyabb feladatellátás és gazdálkodás követelményeit szem előtt tartva az elmúlt években több belső átszervezést hajtott végre, azonban a legjelentősebb változást a közszolgáltatás szervezés terén és igazgatási feladatainak ellátásában a 2013. évi önkormányzati reform hozta.

Az Önkormányzat gazdálkodását 2009. – 2013. között a kedvezőtlen külső körülmények mellett változó pénzügyi folyamatok jellemezték. A pénzügyi- és gazdasági válság következtében, mely jelenleg is hat a gazdálkodásra, valamint az önkormányzati rendszerben végbemenő strukturális átalakulás hatására az elmúlt 5 évben az Önkormányzat költségvetési főösszege folyamatosan csökkent. Míg 2009. évben az Önkormányzat a költségvetését 9,492 MrdFt költségvetési főösszeggel fogadta el addig 2013. évben már csak 5,538 Mrd Ft-ot tervezhetett a költségvetésében.

9. ábra

Forrás: Önkormányzat 2010-2012. évi zárszámadási rendeletei; 2013. évre Önkormányzati adatszolgáltatás

Az Önkormányzat költségvetéseinek eredeti előirányzataiban folyamatosan működési hiánnyal számolt, melyet minden esztendőben a pénzmaradványok igénybevétele mellett működési és felhalmozási hitelekkel sikerült csak megszüntetni. Az Önkormányzat 2009. évhez képest 2013. évben 53,0 %-kal kevesebb forrásból gazdálkodhatott, míg kiadásait 40,3 %-kal alacsonyabb szinten realizálta a tényadatokat figyelembe véve. A jelentős bevétel és kiadáscsökkentés mögött az új önkormányzati–modell kialakítás, valamint a finanszírozási rendszer átalakulása együttesen kimutatható azzal, hogy a legjelentősebb bevétel és kiadáscsökkenést az Önkormányzat 2012. évről 2013. évre szenvedte el. Az Önkormányzati feladatok ellátásához szükséges források között a központi költségvetési támogatások folyamatos csökkenése mellett a saját bevételek között a helyi adóbevételek is évről évre kedvezőtlenebbül alakultak, ahogyan az átengedett központi adók is, mely bevételkiesések is hozzájárultak ahhoz, hogy az Önkormányzat feladat-ellátásának finanszírozásához a felhalmozásra fordítható forrásait és külső pénzügyi forrást is – azaz hitelt is- igénybe kellett vennie. A költségvetésekben rendelkezésre álló forrásokat az Önkormányzat működési kiadásaira, ezen belül jórészt az intézmények működtetésével kapcsolatos kiadásokra fordította. Felhalmozási kiadásokra évről évre kevesebbet költött az Önkormányzat. Míg 2009. évben a költségvetés 14,2 %-át tették ki a felhalmozási kiadások addig 2013. évben ez az arány már csak 8,6 % a teljesítési adatok alapján. Az Önkormányzat költségvetésében a működési és felhalmozási források és kiadások tervezéskori egyensúlya a vizsgált időszakban év közben minden esetben felborult, és felhalmozási forrásainak egy részét is a működésre fordította az Önkormányzat. Az önkormányzati beruházások megvalósításához és a hiányzó források kiegészítéséhez az Önkormányzat aktív és sikeres pályázati tevékenységgel járult hozzá, így a város fejlődéséhez elengedhetetlen beruházások, ha lassabb ütemben is, de megvalósultak. A ciklus időszakában a szigorú költségvetési gazdálkodásnak köszönhetően a külső pénzügyi források mind kisebb arányt képviseltek az Önkormányzat költségvetésében, hitelfelvételre egyre kisebb mértékben volt szükség a költségvetés egyensúlyának megteremtéséhez, és ezzel párhuzamosan a hitelek törlesztésére is kevesebb forrást fordított az Önkormányzat. A költségvetés egyensúlyának fenntarthatóságát jelentős mértékben fogja javítani, hogy az Önkormányzat is részese volt az adósságkonszolidációnak, mely eredményeként az állam által átvállalt hitelállomány jelentősen csökkent az Önkormányzat terheit. Az adósságkonszolidációt követően a költségvetési egyensúly fenntarthatósága mellett arra kell törekedni az Önkormányzatnak, hogy a belső egyensúlyt is megteremtse és felhalmozási forrásait teljes egészében fejlesztési célokra használja elősegítve ezzel a város fejlődését mind társadalmi mind gazdasági téren.

4. Helyi gazdaságfejlesztési stratégia

A bányászati és kohászati múlttal rendelkező és ezen iparágakra épülő Ózd a '80-as évek végétől jelentős demográfiai, gazdasági és foglalkoztatási problémákkal küzd. A térség gazdasági szerkezetének átalakulása után az elmúlt évtizedekben a város vezetése határozott lépéseket tett annak érdekében, hogy a helyi gazdaság újra talpra álljon. Erőfeszítéseit számos eredmény igazolja, azonban a külső gazdasági körülmények negatív hatásai miatt a gazdasági véráramába nem sikerült teljes mértékben visszakerülni.

A helyi gazdaság élénkítését az alábbi tényezők befolyásolják negatívan:

- Ózd, annak ellenére, hogy a régió negyedik legnépesebb városa (a három megyeszékhely előzi meg) nagy problémája, hogy a folyamatosan korszerűsödő főúthálózat mellett a település megközelítése még mindig nehézséggel jár, nem megfelelő minőségűek a főútvonalak, közvetlen autópálya kapcsolattal nem rendelkezik és rosszak a vasúti kapcsolatok is.
- A város lakosságának demográfiai mutatói alapján a lakosság elöregedő, nagy az elvándorlás, mely utóbbi egyértelműen a munkahelyek alacsony számára és a várható életminőség alacsonyabb színvonalára vezethető vissza.
- A városban nagy a munkanélküliség, az aktív korú nem foglalkoztatottak iskolai végzettsége alacsony, mintegy felének semmilyen szakképzettsége nincs, hiányzik a piacképes szaktudással rendelkező munkaerő.
- A városban alacsony a vállalkozássűrűség, a már működő vállalkozások anyagi források hiányában, valamint a távoli piacok elérhetőségének problémái miatt nem tudják saját vállalkozásukat fejleszteni.
- A befektetői környezetet negatívan befolyásolják a környezeti feltételek és a rendelkezésre álló alacsony szintű humán erőforrás, ezért a városba új vállalkozások nem telepednek be.

A helyi gazdaság versenyképességének megteremtése és fejlődésének elősegítése érdekében Ózd városának értékeit is azonosítani kell, melyre cselekvési programjában támaszkodhat.

A helyi gazdaság élénkítését az alábbi értékekre alapozhatja az Önkormányzat:

- A város vezetése elkötelezett a helyi gazdaságfejlesztés irányába, tudatában vannak annak, hogy felelősséggel tartoznak a város lakossága felé.
- A város vezetése és a helyi gazdasági élet szereplői nyitottak a változásra.
- A bányászat és kohászat hagyományait tisztelik a városban élők.
- Széleskörű közszolgáltatást – oktatás, kultúra, sport, szociális- és egészségügyi ellátást - biztosít az Önkormányzat a lakosságának.
- A város gazdasági szerkezetének átalakulása után új nagy befektetők települtek be a városba, melyek a gazdasági válság mellett is bíztak a város fejlődésében.
- A városban az infrastruktúra alapjai rendelkezésre állnak, mind barnamezős, mind zöldmezős beruházások megvalósítására alkalmas területek találhatók a városban.
- Nagy területű művelésbe vonható mezőgazdasági területek állnak rendelkezésre.

A helyi értékekre támaszkodva a negatív befolyásoló tényezők ellensúlyozásával együtt olyan stratégiai célokat és terveket kell tehát megfogalmazni, melyek lehetőséget biztosítanak a helyi vállalkozások fejlődésére és új vállalkozások letelepedésére, pozitívan hatnak a belföldi vándorlás mutatóira és javítják a foglalkoztatási mutatókat, amellyel, hogy olyan vonzó városkép és helyi közösségek alakuljanak ki ahol a lakosság életminőségében pozitív változás áll be.

A helyi gazdaságfejlesztés során a természeti környezetre és helyi adottságokra valamint a hagyományokra építkezve, de új gazdasági irányvonalak mentén határozzuk meg Ózd helyi gazdaságfejlesztési stratégiájának célkitűzéseit.

4.1. Stratégiai célok

4.1.1. *Otthonunk Ózd – Közösségépítés és közösségfejlesztés*

A város arculatát nem csak természetes és épített környezete, műemlékei, kulturális élete, fesztiváljai, gazdasági ereje, intézményei határozzák meg, hanem főként azok az emberek, akik mindezeknek értelmet adnak, akik élettel töltik meg az utcákat. Az Önkormányzatnak biztosítani kell a széles körű magas színvonalú közszolgáltatásokhoz való hozzáférést, a minőségi lakóterületet, és vonzó városképet kell kialakítani. A város a helyi értékekre és humán tőkére támaszkodva olyan ösztönző közeget kell, hogy kialakítson, mely alkalmas arra, hogy a helyi gazdasági élet fejlődésének bázisa és motorja legyen. Az értékteremtő közösség fejlesztésével a közösségi terek kialakításával annak érdekében, hogy az Önkormányzat lakosságát megtartsa és életminőségét javítsa, céljának tekinti, hogy:

- vonzó városképet alakítson ki a város imázs építésével,
- a városrendezés sajátos eszközeivel elősegítse a gazdasági – és a lakókörnyezet továbbfejlesztését, Ózd kistérségi központi szerepét tovább erősítése, beleértve a feltételek biztosítását a határon túli településekkel való közvetlenebb kapcsolat kiépítéséhez,
- az ipari és szellemi örökséget megőrizze és átörökítse, és
- erősítse az önkormányzati- vállalkozói és civil szektor együttműködését kifejezve Ózd egységét és értékeinek megóvását.

4.1.2. *Hagyomány és Innováció – vállalkozásfejlesztés az erőforrások bevonásával*

Az Önkormányzatnak kiemelt célja, melyet a jövőképében is megfogalmaz, hogy vonzó befektetési környezetet hozzon létre, javítsa a települési környezetet, munkahelyek létesüljenek. A helyi gazdasági élet szereplői versenyképességének és a vállalkozói szektor eredményeinek növelése érdekében az Önkormányzat a rendelkezésre álló erőforrásainak hatékonyabb kihasználása érdekében az alábbi célokat tűzi ki:

- hagyományos bányászati és kohászati tevékenység értékeinek megőrzése mellett új ipari szektorok és új technológiák megjelenésének és letelepedéséhez szükséges vonzó befektetői környezet megteremtése,
- startup vállalkozások és működő mikro- kis- és középvállalkozások innovatív fejlesztéseinek támogatása, és
- a rendelkezésre álló szűkös természeti és energiaforrások hatékonyan hasznosítása, alternatív energiaforrások hasznosításának feltárása és a természeti környezetet megóvása a jövő generációjának.

4.1.3. *Tudás és tehetség – a szellemi tőke, mint a gazdaságfejlesztés hajtóereje*

A város pozitív megítélése mellett fontos mind a befektetőknek, mind a településen élőknek, hogy olyan perspektívát lássanak a városban, mely alapján pozitív jövőképet tudnak maguknak alkotni. A városba akkor települ be új befektető, ha hosszú távon tudja tőkéjét befektetni, abból

profitot termelhet. A településen élő lakosság, főként a fiatal korosztály akkor kíván a lakóhelyén maradni, vagy letelepedni, ha biztosított a munkavállalása, a családalapítása és megélhetése. A város és a helyi gazdaság fejlődéséhez a tárgyiasult feltételek biztosítása mellett elengedhetetlen a jó minőségű, szakmai tudást biztosító humán erőforrás is, mely alapot képez arra, hogy a vállalkozások saját szellemi tőkével rendelkezzenek, belső szellemi erőforrásaikat a helyi gazdaság fejlesztésére fordíthassák.

Mindezek alapján az Önkormányzat a befektetői környezet javítása és az elvándorlási hullám megakadályozása érdekében az alábbi célterületekre fókuszál:

- közvetítő szerepet kíván betölteni a munkaerőpiac humán erőforrás igényének és a piacképes szaktudás biztosításában,
- támogatni kívánja a fiatal, képzett munkaerőnek a városban történő helyben tartását és visszavonását, valamint
- az alacsonyan képzett aktív korú nem foglalkoztatottakat segíteni kívánja a munka világába történő visszaintegrálásban.

4.2. Gazdaságélénkítési tervek és eszközök

A helyi gazdaságfejlesztés célkitűzései csak „szép gondolatok” maradnak, ha nem párosulnak hozzá valós tervek és programok. A gazdasági stratégiai célok megvalósítására alkalmazható gazdaságélénkítési eszközök és tervek komplexitását mutatja, hogy nem csak egy stratégiai célt szolgálnak és a célok megvalósításához sem egyetlen kizárólagos eszköz tartozik. A gazdaságélénkítési tervek és eszközök egymásra kölcsönhatást gyakorolnak, egymást erősítik a megfogalmazott célok elérése érdekében, de egy-egy eszköz önállóan is alkalmazható. A megfogalmazott helyi gazdaságfejlesztési stratégiai célok eszközszerét együttesen felhasználva azonban Ózd gazdasági potenciáljának erősítése, a gazdaság helyi szereplői versenyképességének növelése, és a pozitív városkép kialakítása megvalósítható, ha az Önkormányzat saját forrásait valamint a külső pályázati forrásokat és a városban rejlő erőforrásokat hatékonyan használja fel.

A helyi gazdaságfejlesztési stratégiai célok megvalósítására gazdaságfejlesztési programok lesznek kialakíthatók, melyek megvalósítása során az Európai Unió 2014-2020-as költségvetési ciklusához kapcsolódó pályázati források igénybevételére már most hivatkozunk, azonban azoknak program szintű meghatározása Ózd Város Gazdaságfejlesztési Programjában kerül meghatározásra összehangolva az operatív programokkal.

4.2.1. Városi identitás és város imázs építés

A város imázs az a kép, amely az emberek fejében él egy-egy településsel kapcsolatban. Az a város rendelkezik jól felépített imázssal, amely kitartó munkával eléri, hogy mindenkinek ugyanaz a néhány pozitív dolog jusson eszébe róla. Azok a települések igazán sikeresek, amelyek tudatosan építik fel arculatukat, képesek a helyi értékeket, tradíciókat, sikereket és rendezvényeket bemutatni. A média folyamatos tájékoztatása a város pozitív történéseiről elengedhetetlen a város imázs építés során. A város imázs kialakítása elsősorban befektetést igényel, melynek megtérülése csak hosszútávon értelmezhető. A város imázs kialakítása és annak

fenntartása hosszú távon élénkíti a helyi gazdaságot, hozzájárul a kedvező befektetői környezet kialakításához, a befektetői kör megjelenéséhez és a pozitív értékek közvetítésével a vonzó városkép kialakításához.

A legfontosabb feladat, hogy az Önkormányzat a város szereplőinek bevonásával meghatározza a város arculatát, mely magába foglalja a város értékeinek azonosítását, az önábrázolás és magatartás főbb elemeit, majd azokat tudatosítsa és folyamatosan kommunikálja, mind a város lakossága, mind a külső partnerek felé. Az egységes megjelenés eszköze lehet egy közös kiadvány melyben meg kell jeleníteni a település értékeit, a város látványelemeit, rendszeres programjait, bemutatni a helyi vállalkozókat és azok termékeit. A települést bemutató kiadványokat el kell juttatni a lehetséges befektetőknek, elérhetővé kell tenni a nagy látogatószámmal működő közintézményekben és rendezvényeken annak érdekében, hogy pozitív értékeket közvetítsen a város önmagáról. Az elektronikus hírközlés eszközeit felhasználva az Önkormányzat hivatalos honlapján is meg kell jelentetni fejlesztési terveit, kiadványait, lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a helyi közösségek, vállalkozók itt is megjelenhessenek. A város imázs kiépítésével a város lakosságának szemléletét is formálni lehet, kialakítható a városi közösséghez tartozás érzése, mely a helyben lakókat és a letelepedőket is jobban ösztönzi a helyi értékek megőrzésére, közvetítésére és újak teremtésére. A város imázs kialakításában a sajtón keresztül lehet a legszélesebb körben közvetíteni a város eredményeit, pozitív irányba formálni a városról kialakult képet. A város értékeinek és eredményeinek kommunikálásán keresztül megteremthető a pozitív városkép és befektetői figyelemfelhívás, mely befolyásolja a helyi gazdaság fejlődését.

4.2.2. Közösségi élet szervezése a közösségi terek kihasználásával

A közösségi élet színtereit az épített környezet, a szabadidős és kulturális intézmények, valamint ezek nyújtotta programok határozzák meg. Az Önkormányzatnak és a helyi gazdasági élet szolgáltatói szektorának minőségi működéssel aktív módon kell ehhez hozzájárulnia, hogy élettel töltődjön meg a város. Annak érdekében, hogy kialakuljanak és fejlődjenek a helyi közösségek az Önkormányzatnak közre kell működnie abban, hogy támogassa azokat, ezzel járulva hozzá a széles körű közösségépítéshez. A város közösségi színterei már kialakításra kerültek, a városban strand és tanuszoda, sportcsarnok, valamint helyi múzeum, könyvtár, művelődési ház és civil ház működik. Új közösségi színtér az Ózdi Gyártörténeti Emlékpark és Élménykomplexum kialakítása is, mely önkormányzati fejlesztés hozzájárul a helyi hagyományok értékeinek megőrzéséhez és közvetítéséhez. A lakossági közösségi színterek mellett a helyi gazdasági élet szereplőinek a partnerség kialakításához, eredményeinek bemutatásához szakmai színtereket is biztosítani kell, melyet szakmai fórumok és rendezvények helyszínének biztosításával és azok szervezésével tud megvalósítani az Önkormányzat. A városban rendelkezésre állnak ezek a tárgyi környezeti feltételek, mint a Kaszinó épülete, vagy az „Olvasó”.

A helyi közösségi terek kialakítása nem csak a szakmai munkának, hanem a közösségi szemlélet kialakításának is fontos színtere. Az alulról szerveződő helyi közösségek támogatása, a civil szektor bevonásával és partnerségével valósulhat meg és az aktív társadalmi élet biztosítása a városban élők és letelepedni szándékozók jövőképét mindenképpen pozitív irányba fogja

változtatni. Az Önkormányzatnak pályázati források igénybevételével a közösségi szinterek hatékony kihasználását és a helyi közösség fejlesztését fel kell használnia a helyi gazdaság fejlődése érdekében, sokszínű kulturális és sportprogram szervezésével a pezsgő városi élet biztosításával.

4.2.3. Közlekedésfejlesztés - Infrastruktúra fejlesztés

Napjainkban az egyes települések versenyképességét nagymértékben befolyásolja megközelíthetőségük. Különösen fontos ez akkor, ha a település nem több közlekedési útvonal csomópontjában, valamint gyorsforgalmi út vagy fejlett vasútvonal mellett fekszik. A fejlődés infrastrukturális hátterének biztosítása érdekében elengedhetetlenül szükséges Ózd ilyen jellegű adottságainak fejlesztése. Ezt erősíti a város országhatárhoz közeli fekvése, amely jelentős lehetőségeket teremt a gazdasági kapcsolatok erősítésében, ezek kihasználásához ugyanakkor nélkülözhetetlen a megközelíthetőség javítása. Ózd és agglomerációjának kapcsolatában elő kell segíteni a munkaerő mobilitását az elővárosi közlekedés megerősítése révén, amely javíthatja Ózd, mint intézményi központ esetében a közszolgáltatásokhoz, oktatáshoz, valamint a munkalehetőségekhez való hozzáférést is. A közlekedés vonatkozásában – szorosan kapcsolódva a fentebb leírtakhoz – Ózd teljes közigazgatási területén nagy hangsúlyt kell fektetni az önkormányzati tulajdonú út és járda felújításokra, valamint a Településfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott célokkal összhangban az országos és regionális területrendezési tervekben szereplő közlekedési infrastrukturális fejlesztések megvalósulását felkészülten kell fogadni. A vonzó befektetői környezet kialakításához az Önkormányzat tulajdonában és kezelésében levő belső- és külső közlekedési hálózat rendszerét a szükséges mértékben át kell alakítani és a belső kiszolgáló úthálózati rendszerét bővíteni kell, egyúttal a belső területi tartalékok hasznosítását is elő kell segíteni.

A települési belső úthálózat mellett mind a barnamezős, mind a zöldmezős beruházásokhoz szükséges a megfelelő közműhálózat is. Ózd 2003-ban elkészítette a zöldmezős beruházásokhoz az új ipari park megvalósíthatósági tanulmányát, valamint közműterveit. A városban a barnamezős beruházásokhoz szükséges területek a régi gyárterületen rendelkezésre állnak, ahogyan az alpinfrastruktúra is, azonban korszerűsítése szükséges.

Figyelemmel a megfogalmazott gazdaságfejlesztés stratégiai céljaira, valamint a korábban készült Rombauer Tervben, mint a kistérségi cselekvési tervében megfogalmazott javaslatokra a várost érintő, a helyi gazdaságfejlesztés szempontjából elengedhetetlenek az alábbi közlekedésfejlesztési tervek:

- a főútvonal hálózaton belül a közúti elérhetőség érdekében a 25-os számú főúton új nyomvonal kialakítása szükséges egy 40 tonnás Sajó-híd építésével együtt, amely a Dél-Szlovákia és a Miskolc (autópálya kapcsolat) felőli elérhetőséget javítja jelentősen;
- a Budapest, Eger, illetve Salgótarján felől közlekedő forgalom számára a 25. sz. főút új nyomvonalra áthelyezése indokolt Szentdomonkos és Borsodnádasd között, mivel az útszakasz már több alkalommal alámosódott, és annak ellenére, hogy többször javították az útszakaszt jelenleg is több helyen meggyengült az útszakasz alapzata és rosszminőségű az út burkolata, az új nyomvonalra helyezéssel a két település közötti szerpentin kiváltása történhet meg és ez által jelentősen csökken a menetidő;

- további útkorszerűsítések és gyorsító sávok kialakítása kell a 26-os út mentén Sajószentpéter térségében, illetve a 25-ös és 23-as főúton Szentdomonkos és Pétervására között,

A fent nevesített közúti útszakaszok nem az Önkormányzat kezelésében vannak, a legjelentősebb lépéseket a Kormányzat tudja megtenni, azonban az Önkormányzatnak erős érdekérvényesítő szerepe elengedhetetlen és szükséges a közúti úthálózat fejlesztéséhez.

Az Önkormányzat a 2003-ban készült zöldmezős beruházásokra készült megvalósíthatósági tanulmányát befektetői igényeknek megfelelően tervezi felülvizsgálni. Az Önkormányzat a tulajdonában és kezelésében levő belső úthálózatot pályázati források függvényében folyamatosan kívánja fejleszteni, különös tekintettel a városközpont és MANDA projektnek, valamint a barna mezős beruházásoknak telephelyet biztosító, és a zöldmezős beruházásoknak helyet adó területek feltáró útjának fejlesztését is tervszerűen kívánja megvalósítani. Az alpinfrastruktúra fejlesztésének keretében közműsávok kiépítése, a belvíz és csapadékvíz elvezetését szolgáló rendszer kialakítása szintén fontos feladat.

A helyi infrastruktúrafejlesztés forrásainak megteremtéséhez az Önkormányzat az Európai Unió 2014 – 2020-as költségvetési ciklusában rendelkezésre álló pályázati forrásokat hatékonyan kívánja igénybe venni, melyhez a pályázatok megvalósulásához szükséges saját forrás allokálása kiemelt tervek között szerepel.

4.2.4. A mikro- kis és középvállalkozások fejlődésének ösztönzése

A helyi gazdaságfejlesztés nem valósítható meg a mikro- kis- és középvállalkozások fejlődésének ösztönzése nélkül. A helyi vállalkozások ösztönző rendszerének kialakításában és működtetésében az Önkormányzat közvetlen szerepet kíván vállalni. A vonzó befektetői környezet alapját képező alpinfrastruktúra kialakítása mellett fontosnak tartja, hogy támogassa mind a már működő vállalkozásokat, mind az újonnan létrejövőket annak érdekében, hogy a városban a foglalkoztatási mutatók javuljanak, a munkahelyek megmaradjanak, és új munkahelyek jöjjenek létre.

Az Önkormányzat nyitott a város innovatív fejlődésének ösztönzésére, vállalkozások generálására, a vállalkozói ötletek befogadására. Az Önkormányzat igazodva a vállalkozások igényéhez pályázati rendszerben adhat támogatást a vállalkozásoknak.

Az ösztönző támogatások segítséget nyújthatnak új vállalkozói ötletek megvalósításához, a vállalkozásoknak az eszközfejlesztéshez, vállalkozás székhelyének, telephelyének bővítéséhez valamint pályázati önerő vagy pályázati előfinanszírozás biztosításához. A közvetlen támogatási rendszer a már meglévő vállalkozásokat és az újonnan alakuló vállalkozások fejlesztését egyaránt szolgálhatja.

A helyi vállalkozások közvetlen támogatásán túl az Önkormányzat érdekérvényesítő szerepét kihasználva tudja a helyi vállalkozások fejlődését ösztönözni. A helyi vállalkozói fórumok és szélesebb körű szakmai bemutatkozási lehetőségek szervezésén túl az Önkormányzat a helyi vállalkozói szektor igényeit is megismerheti, alakíthatja oktatási, foglalkoztatási, szociális és gazdasági szakpolitikáját, valamint a felmerülő, a vállalkozások fejlődését akadályozó problémákat közvetítheti és közreműködhet azok megoldásában.

A vállalkozói szektor eredményeinek ösztönzése, városi szintű elismerése és azok térségi, országos és nemzetközi szintű kommunikálása a helyi értékteremtés, a pozitív városkép

kialakításában is szerepet játszik, és a helyi értékek megjelenítése ráirányíthatja a figyelmet a letelepedést kereső befektetői tőkére.

A mikro- kis- és középvállalkozások fejlesztése az Európai Unió 2014-2020 költségvetési ciklusában is kiemelt szerepet kap, ezért az Önkormányzat a hatékony forráskihasználás érdekében folyamatosan tájékoztatni kívánja a vállalkozásokat a lehetséges pályázati forrásokról aktív közreműködésével kívánja segíteni a projektgenerálásokat és támogatni kívánja azok megvalósítását.

4.2.5. Helyi adópolitika

A helyi gazdaság élénkítésének sajátos közhatalmi eszköze a helyi adópolitika. A helyi adók fajtáinak és mértékének megállapításakor az Önkormányzatnak figyelemmel kellett lennie a helyi sajátosságokra és az adóalanyok teherbíró képességére. Az Önkormányzat helyi gazdaságélénkítés érdekében a vállalkozói kört érintő adókedvezményeket már nem állapíthat meg, ez alól a helyi adóról szóló törvényben meghatározott HIPA kedvezmény kivétel, melyet már alkalmaz az Önkormányzat, így az adópolitikájában már csak a helyi adók mértékének befagyasztása, vagy az adó mértékének csökkentése lehetséges, mint gazdaságélénkítési eszköz. Az adó mértékének befagyasztása, azaz garanciavállalás az Önkormányzattól arra nézve, hogy az adó mértékét meghatározott ideig nem fogja emelni első sorban az újonnan alakuló vállalkozásokat ösztönözheti a városba történő letelepedésre, elősegítve ezzel a befektetés megtérülésének kiszámíthatóságát, de a már működő vállalkozásoknak is kiszámíthatóbb jövőképet tud ajánlani. Az adó mértékének befagyasztása azonban inkább passzív gazdaságfejlesztő eszköznek tekinthető, ettől hatékonyabb gazdaságélénkítő eszköz, ha az Önkormányzat a helyi adó mérséklését határozza meg hosszabb távon önkormányzati ciklusra előre vetítve és számszerűsítve. Az adó mérséklésével az Önkormányzat rövid távon ugyan lemond bevételeinek egy részéről, azonban hosszabb távon a kedvezőbb adópolitikával új vállalkozások letelepedésével, valamint a már működő vállalkozások várható fejlődésével együtt időleges adóbevétel kiesését pótolni tudja. Annak érdekében, hogy a helyi vállalkozások hosszabb távon tervezni tudják a befektetéseik megtérülését az Önkormányzat olyan helyi adópolitikát kíván folytatni, melyben a helyi adók mértékének alakulását a vállalkozói szektor teherbíró képességéhez igazodva hosszabb távra meghatározza és egyértelműen kommunikálja a vállalkozói szektor felé.

4.2.6. Foglalkoztatáspolitikai- képzéstámogatás

A helyi foglalkoztatás politika fő célja, hogy az alacsony iskolai végzettségű aktív korú nem foglalkoztatott munkavállalókat visszavezesse a munka világába, ösztönözze, és pozitív jövőképet nyújtson az Ózdon munkát vállaló fiataloknak, annak érdekében, hogy minél nagyobb legyen a foglalkoztatottság, ezért a helyi foglalkoztatáspolitikai, mint gazdaságélénkítő eszköz szinte minden szegmensét érinti a kitűzött stratégiai céloknak. A helyi gazdaság fejlesztése érdekében, mind a szellemi tőke képzése, mind annak letelepítése, visszavonása és a közvetlen foglalkoztatás is meg kell, hogy jelenjen az Önkormányzat gazdaságfejlesztési eszközei között. A

szellemi tőke megtartása és letelepedésének támogatása különösen hangsúlyos Ózd tekintetében, ezért annak tervei külön jelennek meg a stratégián belül.

A foglalkoztatáspolitikát keretén belül első sorban kell megemlíteni a városra jellemző munkaerő piaci helyzet kétarcúságát, mely egyrészt az alacsonyan képzett nagy tömegű szabad munkaerőből, másrészt a jó minőségű piacképes szakmai tudással rendelkező aktív munkaerő hiányából adódik. A vonzó befektetői és vállalkozói környezet megteremtéséhez a humán erőforrás rendelkezésre állása nélkülözhetetlen, ahogyan a megszerzett szakmai tudás is csak akkor értékes, ha azt megfelelő módon tudja kamatoztatni, azaz a megszerzett képzéssel el lehet helyezkedni. A munkahelyteremtés és szakképzés így összekapcsolódik, egymásra kölcsönös hatást gyakorol. Az Önkormányzat annak érdekében, hogy a munkaerőpiac keresleti és kínálati egyensúlya e tekintetben megteremtődjön, fel kívánja vállalni, hogy kommunikációs csatornaként szolgáljon a szakképzést szervező állami szervek és a meglévő és potenciális munkáltatói oldal között annak érdekében, hogy a szellemi tőke helyben képződését is elősegítse.

A foglalkoztatáspolitikában az alacsony képzettséggel rendelkező aktív korú nem foglalkoztatottak munka világába történő visszaintegrálásában az Önkormányzatnak aktívan közre kell működnie. Mivel az Önkormányzat maga is szűkös erőforrásokból gazdálkodik és a hatékonyság jegyében a létszám-gazdálkodási mutatókat is reális keretek közé kell szorítania, így az Önkormányzat az aktív korú nem foglalkoztatottakat közfoglalkoztatás keretében tudja visszaintegrálni a munka világába. A közfoglalkoztatás során az Önkormányzatnak főként az alacsonyan képzett, munkatapasztalattal nem, vagy csak kismértékben rendelkező szabad munkaerőt kell hasznosítania, mely igen nagy szakmai kihívást jelent a közfoglalkoztatás szervezőinek. Közfoglalkoztatás keretében az Önkormányzat és intézményei, valamint gazdasági társaságai éves szinten közel 1500 főt foglalkoztatnak és biztosítják, ha csak időlegesen is, a helyi családok jövedelemszerzés forrását, valamint lehetőséget biztosítanak munkatapasztalat szerzésre is.

Az Önkormányzat és intézményei, valamint gazdasági társaságai a foglalkoztatási mutatók, és a helyi értékteremtés elősegítése érdekében továbbra is aktívan részt kívánnak venni a Kormányzat által meghirdetésre kerülő közfoglalkoztatási programokban az alábbi célterületekre fókuszálva:

- Start mintaprogramon belül a meglévő programok további folytatása és új programok beindítása

Az Önkormányzat 100 %-os tulajdonát képező ÓZDSZOLG Nonprofit Kft. által elkezdett – jelenleg 100 ha már betelepített - energiaültetvények telepítésének folytatása figyelemmel arra, hogy az Ózdi Távhő Kft. által megpályázott, de forráshiány miatt tartaléklistán szereplő 3 Megawatt teljesítményű faaprítékkal működő új hőtermelő egységhez szükséges alapanyagot megtermelje és előállítsa, valamint a Start mintaprogramban már beszerzett faaprítékkal működő intézményekhez telepített kazánok működéséhez szükséges alapanyagot megtermelje és előállítsa. A tevékenység jövőbeni folytatása a szociális szövetkezeteken belül is megvalósulhat a pályázati források lehetőségeihez mérten.

A már működő közfoglalkoztatási programok mellett új értékteremtő közfoglalkoztatási programok indítását is fel kell vállalnia az Önkormányzatnak a foglalkoztatási mutatók

javítása érdekében. A mezőgazdasági programok mellett a rendelkezésre álló természeti erőforrások kihasználása érdekében a famegmunkálás, vályogvetés, térburkolati elemek gyártása, megtermelt mezőgazdasági termékek feldolgozása – tartósítása, vagy élelmezési alapanyag - pl. száraztészta – gyártása mind az értékteremtő közfoglalkoztatás körébe tartoznak.

A hagyományos közfoglalkoztatásban az intézményi kisegítő tevékenységek, valamint köztisztasági feladatok ellátása továbbra is fontos feladat. Az Önkormányzat és intézményei továbbra is éves szinten több mint 1000 fő közfoglalkoztatását kívánják megvalósítani.

– A szociális földprogram fejlesztése

A szociális földprogramot az Önkormányzat 2002. évben vezette be, és annak működtetése az ÓZDSZOLG Nonprofit Kft. feladata. A szociális földprogram keretében az Önkormányzat ingyenesen biztosítja a földhasználati lehetőséget, a munkaeszközt, valamint szaktanácsadást nyújt a programban résztvevőknek, valamint pénzügyi támogatással is ösztönzi az aktív korú nem foglalkoztatottak háztáji gazdálkodásának kialakítását. A szociális földprogram keretében bogyós gyümölcsstermesztés, fóliasátorban zöldségstermesztés, valamint egynyári növények – virágok – termesztése folyik jelenleg, melyek fenntartása mellett a szociális földprogram keretében a bogyós gyümölcsstermesztés mellett a kertészeti tevékenység kibővítése is célként szerepel.

– A szociális szövetkezet fejlesztése

Az Önkormányzat tagságával 2013. évben alakult meg az Ózdi Szociális Szövetkezet, mely jelenleg 1 ha-on levendulatermesztéssel foglalkozik. A szociális szövetkezet üzleti tervében 2018-ra a levendulaültetvényt 11 ha-ra kívánja növelni, valamint a megtermelt levendula értékesítését és feldolgozását is szeretné megkezdeni.

A szociális szövetkezet fejlesztése mind tagjainak számára, mind tevékenységéhez szükséges földterületek és eszközök biztosításában elkötelezett az Önkormányzat a foglalkoztatási mutatók és a lakosság öngondoskodásának elősegítése érdekében. A szociális szövetkezet működéséhez szükséges földterületeket az Önkormányzat rendelkezésre tudja bocsátani támogatva ezzel a szövetkezet működését valamint a mezőgazdasági földterületek hatékonyabb felhasználását, azonban a Szövetkezet működési költségeihez és tervezett fejlesztéseikhez szükséges forráshoz elengedhetetlen a pályázati forrás, melyet az Európai Unió 2014-2020 költségvetési ciklusában rendelkezésre álló pályázati forrásokból és a Kormányzat által meghirdetésre kerülő közfoglalkoztatási programokból kívánunk előteremteni.

4.2.7. A szellemi tőke letelepedésének támogatása

A foglalkoztatáspolitikán belül a helyi gazdaság fejlesztése érdekében külön kiemelt figyelmet kell fordítani a szellemi tőke - mely a tudást, a szakértelmet és a kompetenciát egyaránt magába foglalja – letelepítésére, visszavonására valamint helyben tartására. Annak érdekében, hogy a helyi gazdasági élet szereplői vállalkozásuk fejlesztéséhez és sikeréhez megfelelő szellemi tőkével rendelkezzenek, az Önkormányzat támogatni kívánja a pályakezdő és fiatal szakképzett munkaerő megtartását és letelepedését, mely a vállalkozói szektor igényeihez igazodva a szakképzésben részt vevő tanulók közös ösztönző támogatásán, a szakképzésüket más

településen megszerző fiatal pályakezdők helyi munkavállalását segítő letelepedési támogatáson és lakóhely biztosításán keresztül lehetséges.

A szellemi tőke helyben tartására és letelepítésére az Önkormányzat forrásallokálásának lehetőségeihez mérten, pályázati források bevonásával kíván hozzájárulni, hogy a helyi gazdaság fejlődéséhez szükséges szellemi mozgatórugó minél nagyobb arányban álljon rendelkezésre.

Ahogy a fejezet elején is jeleztük a helyi gazdaságfejlesztés stratégiai céljainak és a megvalósulást szolgáló terveknek és igénybe vehető eszközöknek együttes kölcsönhatásai vannak a gazdaságélénkítésben, ezért összefoglalásaként szinergiatérképen keresztül mutatjuk be az egyes elemek összekapcsolódását:

2. tábla: Stratégia célok és eszközök kölcsönhatásai

Stratégiai Célok / Eszközök	"Othonunk Ózd" Közösségépítés és közösségfejlesztés	"Hagyomány és Innováció" Vállalkozásfejlesztés az erőforrások hatékony bevonásával	"Tudás és Tehetség" Szellemi tőke, mint a gazdaságfejlesztés hajtóereje
Városi identitás - Városimázs építés			
Közösségi élet szervezése a közösségi terek kihasználásával			
Közlekedésfejlesztés- Infrastruktúrafejlesztés			
Mikro- kis- és középvállalkozások fejlődésének ösztönzése			
Helyi adópolitika			
Foglalkoztatáspolitikai - Képzéstámogatás			
A szellemi tőke letelepedésének támogatása			

5. Nyilvánosság biztosítása – Partnerség kialakítása

Az Önkormányzat elkötelezett a helyi gazdaságfejlesztésben való aktív részvételben. A város fejlődése, a lakosság életminőségének javítása érdekében a helyi gazdaságélénkítést kiemelt feladatának tekinti.

Az Önkormányzat a helyi gazdaságfejlesztési stratégia elkészítésébe az önkormányzati intézményeket, gazdasági társaságait és a helyi gazdasági élet szereplőit egyaránt bevonta. A tervezés időszakában több gazdasági ágazat szereplőinek bevonásával történt ötletgyűjtés és egyeztetés, melyet a helyi gazdaságfejlesztési program elkészítése során is folytatni kíván az Önkormányzat.

A helyi gazdaságélénkítési tervek és programok nyilvánosságát az Önkormányzat széles körben kívánja biztosítani és nyilvános fórumokon ismertetni a stratégiai célkitűzéseinek megvalósítása érdekében.

Az Önkormányzat a helyi gazdaságfejlesztés érdekében vállalkozói partnerségi programot indít a hosszú távú és hatékony együttműködés érdekében. Színteret kíván biztosítani a vállalkozói szektor bemutatkozásához, a közös célok megfogalmazásához, és képviselni kívánja a helyi érdekeket a város fejlődése érdekében.

Az Önkormányzat célja, hogy kialakuljanak és megerősödjenek a helyi partnerségi viszonyok az Önkormányzat a vállalkozói és a civil szféra között, közös gondolkodásra és cselekvésre ösztönözze a helyi gazdasági élet szereplőit annak érdekében, hogy a város gazdasági versenyképessége növekedjen és Ózd vonzó város legyen mind a befektetőknek, mind a vállalkozóknak és a helyi lakosságnak egyaránt.

Statisztikai fogalmak

Lakónépesség (1000 fő): A lakónépesség az adott területen lakóhellyel rendelkező, és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma. Ezres nagyságrendben kerül megadásra.

Öregedési mutató (100 fő): A mutató a népesség elöregedésének mértékéről tájékoztat, az időskorúak gyermekkorúakhoz viszonyított arányát számszerűsíti. A mutató képzése: az állandó népességből a 60 év felettiak száma elosztásra kerül a 0-14 évesek számával, száz főre vetítve. A mutató értéke egy mértékegység nélküli arányszám. Értelemszerűen, minél nagyobb ez a mutató adott területegységre, ott annál idősebb a népesség.

Vándorlási egyenleg (ezerrel): A mutató a lakónépességhez viszonyított oda és elvándorlások különbségéről nyújt tájékoztatást. A mutató képzése: odavándorlások számából kivonva az elvándorlások száma (mindkét esetben az állandó és ideiglenes vándorlások összesen számát tekintve), osztva a lakónépesség számával az év végén (a népszámlálás végleges adataiból továbbvezetett adat), szorozva ezerrel.

Munkanélküliségi ráta (százalék): A mutató a munkanélküliség mértékéről nyújt információt. A munkanélküliek számának és a munkaképes korúak számának a hányadosa, százalékos formában kifejezve. A mutató képzése: a regisztrált munkanélküliek száma osztva az állandó népességből vett munkaképes korú népesség számával (15 év felettiak és 59 év alattiak száma) százalékos formában. Regisztrált munkanélküli az a személy, aki képes lenne dolgozni és szeretne is, de nem kap állást és a lakóhelyéhez tartozó illetékes munkaügyi hivatalnál bejelentkezik, regisztráltatja magát.

1000 lakosra jutó regisztrált gazdasági vállalkozások száma (db): A mutató azt fejezi ki, hogy a népességszámhoz képest mekkora a vállalkozássűrűség. A mutató képzése: regisztrált vállalkozások számának és a lakónépesség számának hányadosának ezerszerese. A regisztrált gazdasági vállalkozások átalakulásra kötelezett és megszűnő gazdálkodási formákkal együtt értendők. A regisztrált vállalkozások számának 2008-as nagymértékű emelkedését a nyilvántartott egyéni vállalkozások számának kiugró növekedése okozta. A 2008. január 1-jével hatályba lépő új áfatörvény kimondta, hogy adóköteles tevékenységet csak adószámmal rendelkező adóalany folytathat. Ezért azoknak az őstermelőknek is regisztráltatniuk kellett magukat az APEH-nál, akik eddig még nem rendelkeztek adószámmal.